

Пиер Бул

Злополучията на змията
изкусителка

Небивалото произшествие стана на планета, която принадлежи към една много отдалечена от нашето слънце звездна система. А по време то се случи тъкмо когато тамошната земя се бе сдобила с трева, що дава семе, както и с дървета, натежали от сладък плод. Птици и животни от различни видове населяваха вече дървета и храсти. Риби от всякаква големина се носеха из моретата, едва отделени от водите на небесната твърд.

Всред една гора, където преплетени лиани все още напомнях за неотдавнашния хаос, от няколко дни бе изникнала просторна и съразмерно подредена градина. Със зелените си морави, с цветните си, чудно ухаещи лехи и млади горички, чийто листак преливаше в хиляди отсенки, тя бе блестящо потвърждение на добрия вкус и артистичните качества на своя създател.

Млада, красива до съвършенство жена се разхождаше из това блажено място. Тя бе гола, ала не го знаеше.

Жената пристъпяше бавно, все още плахо, вдъшвайки с разширени ноздри всички аромати, които се носеха наоколо, и вървеше по пътека, посипана с гладки, лъскави камъчета, така приятни за ходилата ѝ, както допира до ситен пясък. Като стигна до първия завой, тя се обърна и зърна на известно разстояние човешка фигура, изтегната върху земята. Жената се усмихна, щом зърна своя другар, настанил се на сянка. Тя непрекъснато се усмихваше. Всяка проява на живот в градината я озаряваше с радост. Ала мъжът не можеше да се наслади на усмивката ѝ, тъй като спеше със същия блажен израз на лицето, обърнато към небето. И той като нея бе гол, но не го и подозираше.

Жената се поколеба за миг дали да не го извика, за да се разходят заедно. Но се отказа и мълчаливо продължи пътя си. Защото ако ѝ бе приятно да обикаля по пътеките редом с него, ако присъствието му, лекото докосване на хълбока му, допира на мускулестата му ръка около кръста ѝ я потапяха в сладък захлас, то в същото време тя започваше да усеща и очарованието на самотата в селение, където всичко бе ново за нея, и може би така още по-силно се наслаждаваше на омаята, излъчвана от всяко цвете, фиданка и стръкче трева.

Младата жена стигна до река, която течеше през градината, и известно време повървя по пясъчния ѝ бряг. Спря там, където реката излизаше от владението и се разделяше на четири ръкава. После се изкачи на една височинка, за да се порадва още малко на движещата се вода, която се губеше в непознати гори. Усмихна се при мисълта, че очите ѝ са задържали водните отблясъци.

Застоя се, сякаш потънала в мечтание, сетне тръгна обратно. Ала твърде скоро се отклони и пое по доста заобиколна пътека към горичката, която бяха избрали за свое убежище двамата с другаря ѝ. Решила бе да удължава миговете на самота. Кой знае дали вече смътно не предусещаше, че така още повече ще се радва на очакваната среща.

Пътеката я отведе почти в центъра на владението, където бяха плодните дървета. Тази му част, както и останалата площ, бе замислена и подредена с безпогрешна изкусност и за чиста радост на сетивата. Безкрайно бе разнообразието от овощни видове, разпръснати из моравата с млада и равно израсла трева, макар никога да не е била косена. Дърветата, отрупани с пурпурни плодове сред тъмнозелените си корони, приличаха на искряща от звезди небесна твърд, истинско пиршество за очите, а самите плодове, сочни и ухаещи с всички аромати на младата планета, бяха друга, не по-малко сладка гощавка, от която нямаше насита.

Плодната градина се отличавахе и с някои особености в подредбата. Създателят ѝ бе проявил склонност към геометричност. Тревата очертаваше голяма и съвършено правилна елипса. Гъсто засадените по края дървета се разреждаха навътре, колкото повече приближаваха към голямата ѝ ос, така че мястото около центъра оставаше голо. Там се издигаха само две дървета; две самотни дървета, по-високи от другите, с по-разкошни корони и с още по-пищни плодове.

Посадени бяха симетрично, в двата фокуса на елипсата. А между тях, в средата, бликаше вълшебен непресъхващ извор, чиито води се устремяваха към небето и се изсипваха в ситен дъждец не само над овощните насаждения, но и над най-отдалечените кътчета на владението, подхранвайки както плодовете, така и цветята и всички други растения.

Преди да стъпи на моравата, жената се спря повторно. Погледът ѝ проследи високо горе преливащите с цветовете на дъгата струи на чудния извор. Тя подложи гърди под галещите капки и пак се усмихна. После навлезе в плодната градина по една от виещите се сред стволите пътеки.

Клоните на дърветата се разпростираха ниско. Тук всичко бе замислено така, че да спестява и най-малкото затруднение. Достатъчно бе да протегнеш ръка, за да откъснеш от най-хубавите плодове, но жената ги подмина. Продължи навътре, прекоси гъсто залесения пояс, една по-рехаво засадена ивица и спря до центъра на елипсата, недалеч от вълшебния извор, под едно от двете отделени дървета, тъй различни от останалите и чиито златисти плодове проблясваха на слънцето. Тя се повдигна на пръсти и достигна до най-ниските му разклонения, едно съвсем леко

усилие, което дори доставяше удоволствие и не извикваше пот на челото. Откъсна сочен плод, прекара длан по кадифената му кожа и отхпа от него.

– Жено!

Тя изненадано погледна към небето. Освен гласа на другаря си тук бе чувала само още един и той идеше най-често отгоре.

– Насам, жено! Към земята сведи очи!

Тя се подчини и през пъстроцветното сияние на изворните струи зърна под другото дърво навита на кълбо змия. Премина под вълшебната небесна дъга, приближи се до влечугото и с усмивка се наведе към него:

– Какво искаш?

Не бе особено изненадана, че животното може да говори. И по-голямо чудо не би я стреснало истински в това владение, където за няколко дни бяха станали безброй знамения.

– Защо не ядеш от плодовете на това дърво? Те са най-хубавите.

– Ние с мъжа ми ядем от всички плодове в градината – отговори жената, – само не от плодовете на това дърво, което е дървото за познаване добро и зло. Бог ни е заповядал да не хапваме от тях. Не го ли послушаме, ще умрем.

С уморен и равен глас змията възрази, повтаряйки добре научения си урок:

– Не, няма да умрете; но Бог знае, че в деня, в който вкусите от тях, ще ви се отворят очите и ще бъдете като боговете, знаещи добро и зло¹.

И разви дългото си тяло, готова да се оттегли, тъй като не проявяваше интерес към една твърде добре позната й развръзка. Но жената посочи дървото, под което бе преди малко, от другата страна на извора, и произнесе следните изненадващи слова:

– Всеки ден ям от плода на другите дървета и най-вече на онова, което е дървото на живота, ала нищо не може да ме подтикне да хапна от плода на това тук, което е дървото за познаване на добро и зло.

При тези думи змията се вцепени от сливане.

– Вероятно не съм чула добро... – подхвърли тя.

Ала поведението на жената показваше, че решението ѝ е непреклонно. Влечугото я гледаше смаяно, занемяло. Изпълнявало бе тази роля на три милиарда планети, създадени във Вселената, но сега за първи път получаваше подобен отговор.

1. Битие, гл. III, 5. Б. а.

Съвсем объркана, унижена и разгневена, змията успя все пак да прикрие смущението си и подхвана своите увещания с мекия си коварен глас:

– Повярвай ми, грешиш. Погледни този пурпурен плод. Нима съществува нещо по-приятно за гледане и по-вкусно за ядене? А удоволствието за очите е нищо, уверявам те, в сравнение с огромното щастие, което те очаква, когато вкусиш от него. Няма равна на неговата сладост нито на небето, нито по другите планети. Само една хапка е достатъчна, за да потече по вените ти истинско блаженство. Не ми ли вярваш? Гледай!

Змията откъсна един плод, лапна го наведнъж и тутакси започна да се извива по земята, като се опитваше да покаже с разтърсващите тялото и спазми, че изпитва най-висше наслаждение. Жената все така се усмихваше, но я гледаше с безразличие.

– Много си забавна – каза и тя, – но не можеш да ме изкушиш, понеже, като не съм яла от плода, аз не знам какво е добро, тоест всичко онова, което ти наричаш щастие, удоволствие, блаженство.

Разярена от отговора ѝ, змията даде най-последна воля на гнева си:

– Ако не вкусиш от плода, ще те ухапя и ще те сполети голямо зло!

– Зло ли? И него не познавам, тъй като не съм яла от този плод. Думите ти са безсмислени. Не ще ме изкушиш.

– О, ти наистина ще умреш! – кресна освирепяла змията.

– Няма да умра – все тъй неотстъпчиво ѝ възрази жената, – понеже съм яла от дървото на живота и по такъв начин съм си спечелила вечен живот. Ще умреш ти, защото вкуси от забранения плод.

Грабна тя тогава жилава пръчка и с един удар пречупи гръбнака на влечугото. Наблюдаваше с любопитство предсмъртните му гърчове, докато стихнаха, после отново се усмихна и изрече:

– Виждаш ли, права бях аз!

И бързо се отдалечи от прокълнатото дърво, до което бе внимавала да не се докосне, както и бе заповядал бог.

Жената продължи да се разхожда, без да я е грижа за случилото се, а и веднага го забрави. Излезе от плодната градина и ускори крачка, подтиквана от несъзнателното си желание да се озове час по-скоро при своя другар.

Навлезе в горичка, обсипана с алени цветове без бодли. Пътном откъсна един от тях, погледна го и като усети, че подухва лек ветрец, отдели нежните листенца от чашката и ги остави той да ги отвее. В този

миг около косите ѝ запърха огненочервена пеперуда и кацна на ръката ѝ. Младото създание я улови, порадва ѝ се, после изтръгна едно по едно крилцата ѝ и както бе сторила с цветните листенца, ги подхвърли на воята на вятъра. Тъй като продължаваше да не знае какво е добро и зло, тя пак се усмихна, наблюдавайки как пъстроцветните късчета се разпиляват около нея, докато осакатеното телце потръпваше между пръстите ѝ.

На излизане от дъбравата жената зърна под едно дърво вълк, който бе стиснал между зъбите си агне и се готвеше да го разкъса. Тя се поспря, наведе се към тях и отново лицето ѝ грейна, но еднакво бе лъчезаритето ѝ и за искрящия от свирепост поглед на звяра, и за умоляващите, вече замъглени очи на жертвата. Стреснат от неочакваната ѝ поява, вълкът отпусна плячката си и полумъртвият агнец се опита с последен напън да се отскубне. Жената обаче го улови и го натика обратно в устата на кръвожадното животно, което бързо се окопоти и отведнъж прегриза врата му. Тогава тя загали вълка, като от време на време, все тъй невинно, прокарваше длан и по меката, топла вълна на умъртвената твар. Така постъпваше без зла умисъл, понеже все още тънеше в невежество и не познаваше добро и зло.

Тя отиде при своя другар и спомняйки си случката със змията, му я разказа. Той я изслуша мълчаливо и одобри поведението ѝ с най-голяма сериозност. Но докато двамата се радваха, че е устояла на изкушението и е изпълнила божиите заповеди, ветрецът, който подухваше в градината, внезапно се усили и те чуха господния глас:

– Мъжо, жено, къде сте?

– Ето ни! – отвърнаха те едновременно. – Ето ни пред теб. Чухме гласа ти и веднага се отзоваваме, за да ти служим.

Господ бог замълча, и той объркан като змията, но трябваше да приеме очевидното: мъжът и жената стояха пред него, без да помислят да се крият, все така голи и продължаващи да не го знаят. Когато найсетне заговориха, в гласа му се долавяше недоволство:

– Значи не сте вкусили от плода, от който ви забраних да ядете?

– Не, господи – отвърна жената с неизменната си усмивка, – Ядох от плодовете на дървото на живота, както си ми разрешил, но до дървото за познаване добро и зло не съм се докосвала, въпреки изкушението, на което ме подложи змията. Разбрах колко важно е било твоето запрещение, понеже змията, която пред мен хапна от забранения плод, умря на часа.

– Змията умряла! – повтори гласът със странен шепот.

– Аз я убих, за да я накажа – продължи жената, – и така станах оръдие на справедливия ти гняв. И занаят пред все така ще се подчинявам на твоите заповеди, невинна и вечна, след като ядох от дървото на живота.

– Тъй ще сторя и аз, господи – рече мъжът, който не се бе обаждал дотогава. – По такъв начин и двамата ще бъдем безсмъртни, както си ни обещал.

– Вярно е, обещах – отвърна едва чуто гласът.

Вечерният вятър стихна. Мъжът и жената останаха сами в невинната си голота.

Господ си тръгна, обзет от противоречиви мисли, и макар все още неясни, те го изпълваха с глуха тревога. Със странното си поведение жената го бе заварила неподготвен и за него упоритото ѝ отвръщане от греха беше нещо неестествено, което би могло да наруши вселенския ред. Изпаднал в това угнетително състояние, Бог стигна до средата на градината и като зърна под дървото безжизненото влечуго, се убеди, че жената е казала истината.

Змията бе умряла, ала духът на злото, вселен в нея, е вечен. И щом се появи Всевишният, духът, повален пред тленните останки на предишната си материална форма, изля злобата си и преживяното унижение във вопли на възмущение и ядни сълзи:

– Проклетата да е жената от тази планета! Проклетата да е и самата планета! – застана той. – Проклятие за такава самоувереност, която отхвърля греха! Проклятие за подобно чудовище на сътворението, което се подиграва с мъдрите закони! Предлагал съм забранения плод на три милиарда жени от три милиарда планети и никога не са ми отказвали. Няма жена, която да не се е поддала на изкушението на змията. А ето сега това създание обръща с главата надолу предназначаното. О, ден на горест, ден на позор! Скоро тя ще стане майка и ще ме направи за смях пред децата и внуците си, които ще населят тази отвратителна планета.

Господ силно се подразни от вайканията и егоцентричната гледна точка, от която демонът оценяваше станалото, затова му се яви и го прекъсна:

– Само това да беше, нямаше да е кой знае колко голямо зло. Ти мислиш единствено за себе си. А твоето значение в света е второстепенно и за теб е възможно да се утешаваш с проклетия, които, така или иначе, няма да се сбъднат. Друго е по-страшно. Истинското злощастие е, че аз не мога да я анатемосам, тъй като тя изпълнява моите заповеди.

– Имаш право! – съгласи се леко успокоен демонът. – Тогава какво ще правиш?

– Знам ли! Моето положение е много по-незавидно от твоето. Толкова съм объркан, че не виждам още ясно какви ще бъдат последиците от упоритото ѝ послуша ние, но предусещам колко сериозни могат да се окажат те. Дотолкова, че да имам основание да се посъветвам с великия компютър. Единствено той е в състояние да ги предвиди. Да вървим да питаме Омега. Ела с мен, сигурно пак ще ми потрябваш.

Господ завари небето, обхванато от необичайно трескав кипеж. Последователните сътворения на световите отдавна не будеха интерес, тъй като бяха станали нещо обикновено и пример за подобно вълнение можеше да се намери само ако се върнем далеч назад, в онези дни, когато бе изтръгната от хаоса първата земя. Новината за благодетелната съпротива на жената се разнесе с мълниеносна бързина и отначало небесните духове я приеха с недоверие, но когато не остана място за никакво съмнение, те изпаднаха в захлас и почуда като пред небивало знамение. Тръбите победоносно заехтяха по четирите краища на небосвода, за да възвестят чудото.

– Тя устоя на змията! – извисяваха глас серафимите.

– Не се поддаде на изкушението! Не яде от забранения плод! Не съгреши! Чудо! Чудо! – нашепваха хиляди херувими и лекото потрепване на крилето им обляхваше целия рай с неудържим възторг.

– Чудо! – припяваха в хор войнства от ангели. – Тя не съгреши! Те не се скриха от Всевишния! Голи са и не знаят, че са голи! Чудо! Осанна! Алилуя!

Глъчката не стихна ни най-малко при появата на Господ и обграден от пееща и пърхаща свита, той се озова пред великия компютър. Щом научи за събитието (единствено той не знаеше за него, тъй като не разбираше езика на гълпите), Омега помръкна.

– Господи, първо накарай да млъкнат тези дърдорковци – рече той. – Те нищо не разбират от създаването се положение, което, уверявам те, никак не оправдава буйните им изблици на радост.

След като спокойствието бе възстановено, компютърът започна да се оправдава за предсказанията си, тъй като Бог явно го смяташе отговорен за сегашната изненада.

– Господи, когато ми посочи в основни линии твоя промисъл, естеството на създанията, мъже и жени, които смяташе да извикаш за живот, изпитанието, на което възнамеряваше да ги подложиш, аз обработих данните с обичайната си точност и стигнах до резултата, който ти дадох: вероятността за грешка бе извънредно малка, около едно на два-три милиарда. Цифрата ти вдъхна увереност. Действително тя

означаваше почти пълна сигурност за успех в няколко последователни опита. Само че ти ги увеличи далеч над предвиденото и жената, подложена сега на изкушение, се оказва тримилардната. При това условие грешката става възможна и е напълно съвместима с моите изчисления. Ще добавя още, че малко вероятно е тя да се повтори.

– Надявам се – отвърна кисело Господ. – Предостатъчно ни е и едно такова произшествие.

– Имаш право – забеляза компютърът. – Случаят ни поставя в крайно затруднение. И е много по-сериозен, отколкото си представяш. Още не се досещаш за всички усложнения, които произтичат от него. Да си призная, и аз сега не мога да ги преценя. Затова, преди да предвидим бъдещето, да прегледаме отново условията на задачата и да ги анализираме.

Предполагам, че както винаги досега и на тези създания си казал: яжте от всички плодове в градината. Най-вече яжте от дървото на животата, така ще живеете вечно; но не се докосвайте до дървото за познаване на добро и зло, защото бездруго ще умрете.

– Такива бяха словата ми – потвърди Господ.

– И противно на всички очаквания, мъжът и жената направиха точно каквото им беше разпоредил, нали?

– Да. Виновна е жената. Не можех да предвидя...

– Още нещо, много важно – прекъсна го компютърът. – Никаква принуда ли не бе упражнена върху нея?... Искам да кажа: беше ли тя напълно свободна, когато отблъсна изкусителя?

– В това отношение не би могло да има никакви възражения – буйно възкликна Господ. – Въпросът за свободната воля е непоклатима основа на вярата. Той доведе до задълбочени изследвания и предизвика страстни спорове както на небето, така и по всички земи, които съм създал. Навсякъде стигнаха до един и същ извод и сега той е неоспорим: жената е напълно свободна да съгреша или не. И тази, която, за наша беда, избра да не влезе в грях, бе свободна като останалите.

– Условията на задачата започват да се изясняват. Ако мъжът и жената все така постоянствуват в покорността си, те, първо, никога не ще се научат да познават добро и зло и, второ, ще бъдат безсмъртни.

– Неизбежно е. Не мога да се откажа от думите си...

– Същото ще бъде и с децата им и с децата на техните деца. Нали си им казал още: плодете се и множете се. Като имаме предвид тяхното послушание, а също така, че дума не може да става жената да ражда с болка, обзалагам се, че ще намерят начин да го вършат, без да

прегрешават, и то в доста кратки срокове.

– Щом условията на задачата са ясни, какъв отговор ще ми дадеш? – нетърпеливо попита Господ.

– Нужно ми е малко време, за да ги осмисля. Но отсега съм в състояние да предскажа, че по една или друга случайност двамата ще бъдат тласнати да извършат всичко, което се смята за престъпление в другите светове и на небето, поради простия факт, че са незнаещи и невинни, а ти никак не ще можеш да ги накажеш.

– Те вече започнаха – намеси се демонът. – Жената прекърши гръбнака на змията ...

– И даже тя помогна ла вълка да извърши убийство. Казвам ти, случайността ще насочва ръката им и трябва да очакваме както най-благочестиви дела, така и най-низки безчестия. Засега виждам...

Омега замълча, докато обработваше данните, после продължи:

– ... виждам изстребления, братоубийства, посегателства срещу бащи...

– Моля, моля – възрази демонът, – не може да има нищо такова.

– Защо?

– Защото са безсмъртни.

– Вярно – съгласи се леко засегнат компютърът, след като поразмисли. – Обработих само първото условие – тяхната невинност. Безсмъртието усложнява задачата... Но така или иначе ясно виждам сяпано унищожение на животни и растения, без да броим кражбите, изнасилванията, кръвосмешенията и още колко други безумства, а ти, Господи, няма да имаш ни най-малкото основание да ги осуетиш, ала и не ще ги приемеш.

На първо време отговорът ми е следният: подобно положение е недопустимо. Трябва така да направим, че да го преодолеем. Затова е необходимо жената, а след нея и мъжът да се научат да познават добро и зло, тоест да вкусят от забранения плод. Следователно налага се демонът да опита още веднъж да изкуши жената.

– Защо аз? – възпротиви се той.

– Тъй като, поне на пръв поглед, ти изглеждаш най-подходящ, за да въведеш в грях.

– Омега е прав – подкрепи го Господ.

– Е, добре тогава – съгласи се дяволът. – Да не мислите, че ми беше много приятно, като се провалих.

– Съветвам те да приемеш друг образ, не на змията – допълни компютърът. – Влечугите не притежават нищо, с което да съблазнят едно

човешко същество. Дори е изненадващо, че с подобен външен вид ти се справи така бързо на другите планети. Сигурно там жените са били прекалено узрели за греха. Сегашната е другояче устроена. Прояви по-голямо въображение.

– Тъй ще сториш – заключи Господ. – И постарай се да успееш, защото Омега наистина ме убеди – трябва да се извърши грехът.

Така и стори демонът. След като обмисли дадените му съвети, реши да се появи като паун с разкошно оперение. Великолепната му премяна нямаше равна на себе си. С нищо не можеше да се сравни нежният поглед на златистите му очи, когато се показва край забраненото дърво, пред жената, върнала се след няколко дни на мястото на неотдавнашна та си победа.

Дяволът бе измислил още по-тънка хитрост, за да я примами. Преструвайки се на ранен, той едва чуто заохка, а по уж ударената му шия избиха капчици кръв и алените петна се примесиха към пъстроцветието на перата. С мъчителен стон, изтръгнал се от тръпнешката му гушка, той привлече вниманието ѝ. А щом тя се приближи, заговори ѝ с глас, който и камък ще разплаче:

– Жено, искаш ли да ми помогнеш? Нанизах се на остър клон в гората. Много ми е зле. Ще умра.

– Какво да направя за теб?

– Нещо съвсем просто, което не струва никакво усилие: вкуси от онзи плод, съдвчи добре хапката и изплюй сока в раната ми, защото аз не мога сам да го сторя. Плодът притежава чудотворни свойства и лекува всякакви болести. Знам това добре. Много животни са прибегвали до този цяр и са се спасявали.

Пак компютърът беше подсказал уловката. Тя стана повод за продължителни спорове на небето и след немалко възражения Господ най-после я прие като задоволителна: дори да се допусне, че жената няма да глътне капчица от забранения сок и ще изплюе най-малката частица от вкусения плод, то самата ѝ постъпка, че е отхапала от него, може да се приеме като достатъчна проява на неподчинение и следователно на греховност.

Ала всички подценяваха упоритостта, с която жената щеше да брани своята невинност.

– Грещиш – рече тя. – Невъзможно е ранените животни да бъдат излекувани от този плод, защото той, тъкмо обратното, носи смърт. Сбъркал си дърветата.

Ето, онова там, от другата страна на извора, дарява живот. Сока на

неговия плод ще впръсна в раната и ти не ще умреш.

Каквото рече, това и стори, въпреки роптанието на пауна и едва приложила лека си, настъпи чудо: кръвта спря да тече, а от раната не остана и следа. Така демонът се оказа напълно оздравял и за да не разкрие замислената хитрина, нямаше друг изход, освен да признае заблудеността си и да благодари на жената. А после избяга вдън гора, за да преглътне там яда си.

– Виждаш ли, права бях аз! – каза пак жената, гледайки го как отлита.

Демонът заложи много други клопки, приемайки последователно образа на най-пленителните животни, които населяваха земята и горите, дори стигна дотам, че се уподоби на дърво, на цвете и поток. Но жената не се поддаде на ни едно от лукавствата и упорито устояваше на изкушението.

Накрая дяволът трябваше да признае, че е безсилен да я съблазни, и се примири с неуспеха си. Така, жестоко осмян, посрамен и кипящ от злоба, той отново се яви пред Всевишния.

– Какво става? – попита го с тревога Господ.

– Опитях всичко – отвърна той. – Тази жена е от особена порода. Двете създания се изплъзват от проклятието ти и ще живеят във вечно блаженство.

– Искаш да кажеш, че ...

– Че все още са голи, ще продължават да бъдат голи и никога няма да го разберат.

– Това е невъзможно! – викна разгневен Бог-отец. – Омега ни показва какви ще бъдат, последствията...

– Трагични, пагубни – намеси се компютърът. – А днес мога да ви дам и други, още по-обезсърчителни резултати.

– Пагубни или не – рече демонът, – аз използвах цялата си власт и приложих всичките си хитрости. Принуден съм да се откажа. Да опитат други, щом се смятат за по-лукави от Лукавия.

Компютърът се вгълби в размисъл под изпълнения с дълбоко безпокойство поглед на Господ бог. Най-сетне заговори с присъщия си спокоен и нравоучителен тон:

– Струва ми се, че той има право. Неговата безполезност на новата планета бе доказана от фактите. Излишно е да упорствуваме повече.

– Тогава какво ще правим?

– Трябва да опитаме по друг начин. Ще поумувам.

Но преди това отпрати демона, защото няма да имаме нужда от

него. И не бива да чуе какво ще си кажем тук.

Тъй и стори Господ. А Омега, след като се увери, че дяволът си е отишъл, сериозно продължи:

– Разсъждавам върху съвсем нова даденост, която той ми подсказа с последните си думи: „Да опитат други, щом се смятат за по-лукави от Лукавия!“

Тук замълча и впи пронизателен поглед, изпълнен с недомлъвки, в Господ. А той, отгатнал мисълта му, подскочи от възмущение.

– Ако разбирам правилно, намекваш за мен...

– Няма друг, по-голям велзевул от дявола.

– Все пак не допускаш, че мога да отменя забраната и да дам противоположна заповед, нали?

– И дума да не става – по безброй много причини – възрази компютърът, – най-важната от които е, че ако отхвърлиш заповедите си, грехът няма да бъде възможен и пак ще се окажем в не по-малко затруднително положение. Не, мисля си, че както дяволът и ти би могъл да действуваш под чужд образ, но по-умело изпипан, така че да въведеш жената в грях. Огледай внимателно предложението ми и ще видиш, че то не променя с нищо постановката за свободна воля, за която и двамата сме единоподушни, че е основна и непоклатима.

– Сигурен ли си в това, което казваш?

– Стигнах до извода след много старателни изчисления.

Господ дълго размишлява, но тъй и не възприе новата идея.

– Защо не опиташ ти? – внезапно попита той. – Нали, в края на краищата, си част от самия мен!

– Допуснах такава вероятност – отговори Омега. – Навярно в някои отношения аз съм по-лукав от Лукавия, но съм неспособен да вземам решения.

– Разсъждаваш по-добре от всеки друг и не се налага да вземаш никакво решение. Давам ти най-точни указания: да ги накараш да хапнат от забранения плод. Може би логиката ще сполучи там, където не успя изкушението.

– Съгласен съм – рече Омега. – Разполагам със сериозни доводи, но щом е въпрос за логика и разсъдливост, смятам, че е по-добре да се заема с мъжа, отколкото с жената.

– Давам ти пълна свобода на действие – заключи Господ. – Ако мъжът се поддаде на съблазън, сигурно и жената ще го последва в грехопадението. За мен е важен крайният резултат.

Така великият компютър Омега се появи в градината на

непокорната планета. Приел бе образа на бял гълъб, който кацна на ниско клонче от забраненото дърво, и зачака мъжа. А той, оставил другарката си да се оглежда в едно поточе, продължи разходката си сам и не след дълго се озова в средата на плодното насаждение.

Разговорът започна без дълги въведения. Както жената, така сега и мъжът не се учуди, че птицата заговори. Тя направо го запита:

– Защо не вкусиш от тези плодове? Те са най-сладките.

– Господ бог ми е забранил – отвърна мъжът.

– А защо се подчиняваш на Господ бог?

Мъжът се поколеба, преди да отговори. Подобна мисъл никога не го бе занимавала.

– Не знам... подчинявам се – неуверено каза той.

– Искам да ти помогна и да поясня разсъжденията ти. Не е ли поради това, че усещаш какво голямо добро е да се подчиняваш?

– Да.

– И че ще извършиш зло, ако не се подчиниш?

– Точно така – рече мъжът, сякаш бе свалил голям товар от плещици си.

– А как можеш да знаеш какво е добро и зло – победоносно продължи компютърът, – щом като не си вкусил от плода и не познаваш добро и зло?

Труден въпрос. Ала с отговора си мъжът показва, че логиката няма лесно да го убеди.

– Господ бог владее това познание.

– Следователно той е ял от плода – веднага го притисна компютърът.

– Несъмнено.

– И не е умрял. Значи можеш да хапнеш от плода и да не погинеш. Излиза, че той те е излъгал.

Продължиха още да спорят, ала диалектиката на машината не можа да надвие твърдоглавието на човека.

– Отегчаваш ме – заяви той. – Не съм свикнал да разсъждавам. Аз се подчинявам.

– И единият, и другият упорито отстояват своята невинност – съобщи компютърът, когато се върна след изпълнението на задачата си. – Както жената не се поддава на изкушението, така и мъжът не отстъпва пред логиката. След демона и аз се провалих. Сега оставаш само ти.

– За нищо на света – възпротиви се Господ. – Доста мислих. Не мога да се нагърбя с подобна роля.

– Слушай – сериозно подхвана Омега, – след първата обработка на данните и аз дълго разсъждавах, нали сега имам по-пълно условие на задачата, и ти заявявам, че положението ни е още по-критично, отколкото предполагахме. То е не само трагично, а и невъзможно от логическа гледна точка. Бях взел предвид единствено непознаването на доброто и злото, което е вече много тревожно. А...

При тези думи машината бе прекъсната от появата на един крилат вестител, който носеше най-пресни новини от планетата и бе обхванат от силно вълнение.

– Господи – рече той, като падна ничком пред него. – Долу положението е бедствено. Те вършат всевъзможни безумия. Последното може да завърши много зле. Запалиха рая.

– Какво!

– Да, за щастие ние успяхме да се намесим навреме, ограничихме щетите и спряхме пожара. Ала от тях трябва всичко да се очаква.

– Как е станало такова нещо! – викна Господ. – Не е възможно да са открили огъня. Още колко поколения трябва да минат, за да узреят за това.

– Смятам, че имам отговор на възражението ти – намеси се компютърът. – Тези човеци не изкарват хляба си с пот на челото. Благодарение на теб съществуването им е леко и осигурено. Няма никакви материални грижи. Не познават изнурителния труд, работата им е удоволствие. Следователно, не е трудно да предвидя, че те ще напреднат по-бързо от останалите във всички посоки и по-специално в областта на откритията. Очите им ще се отворят в двойно по-кратки срокове и твърде скоро те ще овладеят всички науки, освен, уви, познаването на добро и зло, което завинаги ще остане недостъпно за тях. Какъв ще е резултатът? Днес – злоупотреба с огъня. Утре – може би с атомната енергия, което би унищожило напълно планетата, добитъка, житните култури, тоест всичко, което служи за препитанието им. А ти, от една страна, не бива да им се сърдиш за тези посегателства, докато, от друга – си длъжен да опазиш всичките блага, необходими за лекия и щастлив живот, който си им обещал. Разбираш ли какво искам да ти кажа? Ти и твоите войнства трябва да се превърнете в бдителни пазачи, да бъдете постоянно нащрек, за да осуетите катастрофите, които може да предизвикат със своята невинност мъжът и жената... Но това не е всичко.

– Не е всичко ли?

– По-важното е друго: при последната обработка на данните аз не взех предвид един основен факт.

– Какъв е той?

– Че те са безсмъртни.

– Вярно! – изпъшка Господ. – Аз съм им го обещал.

– Досещаш ли се за всички усложнения, които произтичат от безсмъртието им в дадения случай? Те са безсмъртни, както ще бъдат децата им и децата на техните деца. Следователно те трябва да остават здрави и читави след всяка от катастрофите, за които споменах.

И дума не може да става за война, най-малкото пък за изстребителна. Нито за глад, епидемии или каквито да са други болести. Обещал си им щастие заедно с вечен живот. Така че те ще се множат с неподозиращи темпове. Сънувах сън. Искаш ли да ти го разкажа?

– Нима ти се случва да сънуваш?

– Сънищата ми не са нищо друго освен подсъзнателна обработка на заложените данни. Този път ми се присъни задача със следното условие: една съпружеска двойка от безсмъртни днес, в нула часа, и неразумната ти божа заповед: плодете се и множете се... Знаеш ли приказката за житните зърна и шахматната дъска?

– Моля те, говорим за съпружеската двойка – раздразнено отвърна Господ. – Спести ми сънищата и изчисленията и ми съобщи крайния резултат.

– Добре. Ето какъв е той: след няколко века населението на планетата ще се увеличи толкова, че за съществуването му ще бъде необходим всеки квадратен метър площ. Ще се наложи да се обработва всяка педя земя, което означава огромно усилие... А човечите не ще се справят с него, тъй като ти си ги освободил от подобно задължение. Това все още е нищо. Да минем само няколко хиляди години напред, което всъщност е съвсем кратък срок. Тогава новата планета ще наброява милиарди невинни създания. И стигаме до пълна невъзможност, защото дори да се облагороди най-малкото късче земя, да се пресушат моретата, пак няма да има достатъчно суровини за изхранването на хората. Погледни още по-далеч в бъдещето и ще видиш, както аз на сън, че те ще бъдат осъдени да стоят постоянно прави, понеже не ще има начин нито да легнат, нито даседнат, притиснати един о друг, като стръкчета трева в избуяла ливада. Няма да остане място нито за животни, нито за растения, и тъй както е немислимо представителите на човечеството да се самоунищожат, също така недопустимо е да бъдат нещастни и гладни в невероятната си поза, на планета, където в действителност не ще съществува вече земя. Ще ти припомня още веднъж, че си им обещал вечен живот и щастие.

– Безнадежно заплетена работа! – промълви Господ.

– И невъзможна от логическа гледна точка, както ти казах... Но тя не се изчерпва дотук.

– Та какво по-лошо може да има?

– И още как! Сънят ми показва много по-далечно бъдеще. Тъй като положението ще бъде немислимо, доказах ти защо, сигурно ще се вземат мерки, за да се предотврати.

– От кого?

– От тях самите и с твоята дължима подкрепа. Не забравяй, че ще са напреднали повече от другите и ще са открили енергийни източници, с които да предприемат завладяването на космоса, понеже то все повече ще се налага като жизнена необходимост. Тогава ще станем свидетели на поредица от разселвания на невинни безсмъртни по обитаемите и следователно обитавани планети на Вселената, ала всяка поредна експедиция само временно ще облекчава положението... Сега обаче помисли какво ще стане на обсебените планети, чиито жители са смъртни, след като са съгрешили.

– Ясно, ще бъдат изтребени – промълви Господ.

– Непременно. Бързото размножаване по тези нови земи ще доведе до недостиг на природни източници. Туземците ще трябва да изчезнат. Не ще могат да се отбраняват с нищо, дори да притежават страшни оръжия.

Между другото, ти самият ще одобриш начинанието и ще помогнеш, за да осигуриш прехраната и щастието на невинните безсмъртни.

– В известна степен – забеляза Господ, след като размисли – тази картина отговаря на моите представи за справедливост: грешниците – наказани, невинните – възнаградени.

– Съвместима е и с моята логика, така че възражения по въпроса няма. Но когато всички други създадени от теб човешки същества бъдат унищожени, защото невинните безсмъртни ще плъзнат навсякъде, в твоята Вселена ще останат единствено те. Невинността обаче ще продължава да се плоди и да подкопава устоите на планетите, както проказата разяжда плътта. И – с това свършвам – ти отново ще бъдеш изправен пред същия проблем, който най-красноречиво ти доказах, че е неразрешим, и пак ще се озовеш в положение, което ще се окаже още по-невъзможно в космически мащаб, ако изобщо съществуват степени на невъзможност.

– И всичко това заради някаква глупачка, която отказва да изяде един плод!

– Така е и аз не мога нищо да сторя. Остава само един лек: да се

поддаде на изкушението. Все към това ще се връщаме. Демонът опита толкова пъти. След него и аз се провалих. Настоявам сега ти лично да се заемеш.

– Казах ти, че не съм в състояние да играя ролята на изкусител.

– Тогава прибегни до сила. Тя трябва да съгреша.

Нали си всемогъщ! Двама яки архангели да хванат тази жена с магарешки инат, да отворят устата и и да я заставят да хапне от плода. Струва ми се, че е лесно.

– Може да ти изглежда лесно, но ще е безполезно.

Веднъж и ти да допуснеш груба логическа грешка. Забравяш условието за свободната воля.

– Прав си – съгласи се засегнат компютърът. – Свободата на избора е задължителна, признавам, че е недопустимо прилагането на сила.

– Няма спасение – изпъшка Господ.

Великият компютър замълча, погълнат от мисловни операции, после заговори и рече:

– Казваш, че не можеш лично да се намесиш, не е и желателно. Но струва ми се, че има още едно, последно решение, което, според мен, е най-доброто.

– Какво е то?

– Когато отидох в плодната градина да убеждавам мъжа, всъщност не се ли намесваше, макар и непряко, ти? Тогава не възрази. Излиза, че не сме използвали докрай възможностите, произтичащи от троичната ти природа.

– Искаш да кажеш, че...

– Мисля – бавно продължи Омега, понижавайки глас, – мисля си за втрото лице на бога.

Двамата дълго и мълчаливо се измерваха с поглед. Бог-отец явно бе възмутен от предложението, ала компютърът настоятелно продължи, без да го остави да възрази:

– След като направих пълна обработка, и сега, когато са налице всички дадености на задачата, смятам, по сърце и съвест, че божият син е единствено способен да ни измъкне от безизходицата.

– Невъзможно е! – избухна Господ. – Ти бълнуваш! Божият син не може в никакъв случай да се нагърби с тази роля. А и той никога няма да се съгласи.

Тогава из небето се разнесе един отдавна забравен глас:

– Ще ми бъде ли позволено, отче наш, да изразя мнението си?

Беше второто лице на Бога. Божият син. Държан доскоро настрана от споровете, сега той се намесваше с много кротък, но не лишен от властни нотки глас, в който се долавяше дори леко нетърпение.

– Говори! – разреши му Господ. – Случаят е такъв, че и ти трябва да си кажеш думата.

– Отче наш, струва ми се, че не само имам какво да кажа, но и че всичко това ме засяга в най-висша степен; ако не бъде извършен първородният грях, и аз ще се окажа в същото критично положение като вас.

– Точно така – подкрепи го компютърът. – Без грях няма изкупление. А без изкупление, няма Спасител.

– Не ще мога да се въплътя в човешки образ на тази планета, отпада възможността да се родя там, да обичам, да страдам, да бъда разпнат, да коронясам свой представител след трите милиарда папи, които съм възкачил на престола в другите светове. Всъщност, отче наш, на невинната земя няма да узнаят нищо за тайнствата на моята религия. Следователно, както вече предвиди Омега, из цялата Вселена ще плъзнат езичници и ще я завладеят, а ние не само няма да попречим, но и ще помагаме. Другояче казано, ще трябва да улесним победата на неверниците, пълното изстребление на християните и изчезването на истинската вяра. За разлика от вас, намирам това за твърде малко съвместимо със справедливостта.

– Той е безкрайно прав – обади се пак компютърът. – Ето че още една даденост се е изплъзнала от вниманието ми. Проблемът е извънредно сложен.

– И то заради една жена, която, както казахте, отче наш, отказва да остави отпечатъка от зъбите си върху някакъв плод. Наистина е недопустимо. Подкрепям крайния резултат на Омега: наложително е тя да съгреша. Готов съм и аз да опитам да я подтикна към грехопадението.

– Смяташ ли, че си добре подготвен за подобна задача? – попита след кратко мълчание Господ.

Божият син се усмихна и се обърна към компютъра:

– Не е редно аз да изтъквам скромните си заслуги, обясни ти на бог-отец защо се спря на мен и защо смяташ, че аз имам шансове да успея там, където други се провалиха.

– Основанията ми са сериозни – започна Омега. – Ето две от тях: първо, той е човекът на критичните случаи. Доказвал го е при също толкова заплетени обстоятелства, колкото сегашните. Проклятието отдавна не ни плаши. След безброй опити, благодарение именно на божия син станахме толкова вещи в предотвратяването на гибелните последици от

него, ала спомни си колко затруднени бяхме първия път. Той спаси положението както по различните земи, така и на небето.

Макар и не без известна вътрешна съпротива, Господ трябваше да се съгласи и Омега продължи:

– Второ, тъй като е бил дълго време сред хората, той е опознал мъжете и жените както никой от нас, а това ще му бъде от голяма полза сега, дори да се окажем изправени пред друг, по-различен случай. Нищо човешко не му е чуждо. Той знае...

– Ще добавя и трето – кротко го прекъсна божият син. – Не само изтънко разбирам земните люде, но имам известен опит и с греховете, понеже съм изкупвал всичките, и то три милиарда пъти. А нали тъкмо за грях става дума.

– Не е същото – промърмори сърдито бог-отец. – Достатъчно е – усмихна се божият син – да се прояви малко въображение... В това отнoшение демонът и ти, Омега, показахте голямо невежество и рядка наивност при непохватните ви появявания. Змия, паун, гълъб и разни други повече или по-малко прелестни създания! Странни изкустители, няма що! А как разговаряхте с тях! Позволи ми да ти го кажа, сякаш имахте на среща си деца.

– Сигурен съм, че можеш да му гласуваш доверие – заяви компютърът. – Не се ли досещаш, че той вече си е изготвил план.

Господ обаче продължаваше да се колебае, понеже много бяха възраженията, които напиха в него.

– В това приключение няма ли да те заплашва някаква опасност?

– Отче наш, нима може да ми се случи нещо по-страшно от голготата, която понесох три милиарда пъти на другите планети?

– Да бъде тогава според волята ти – отстъпи Господ. – Върви и дано да ни спасиш още веднъж.

Така, една вечер, като се разхождаше сама из плодната градина, жената зърна под дървото за познаване добро и зло неземно красив юноша.

Още щом го забележа, тя трепна за първи път в живота си. Наслаждавала се бе на немалко прекрасни проявления във владението, ала никое не бе я развълнувало като тази среща. Свикнала бе да мисли, че двамата с мъжа ѝ са единствените човешки същества в рая, и възприемаше неочакваната поява на трети едва ли не като чудо.

Юношата мълчаливо я наблюдаваше. На свой ред тя също внимателно го огледа. Имаше божествено изваяно тяло. Очите му бяха темнуженосини, а русите му коси, подухвани от лекия ветрец, обрамчваха

лицето му като ореол. Странен трепет я обхвана, когато сравни нежните му черти с недодяланата физиономия на своя другар.

Момъкът ѝ се усмихна. Тя непохватно се опита да отвърне със същото. Направи ѝ знак да се приближи. Жената почувства как отмалява и си помисли, че няма да може да мръдне, толкова бяха омекнали коленете ѝ. Ала все пак пристъпи и спря до него. Младежът бавно вдигна ръка и тя с възхита видя как заиграват мускулите по тялото му, докато откъсва един от най-хубавите плодове от дървото. Раздели го на две и пак с усмивка ѝ подаде едната половина.

– Яж! – каза той.

Изрече го спокойно и властно. Гласът му бе толкова благозвучен, че всички птичи песни секнаха и в рая настъпи омайно мълчание. Жената веднага разбра, че няма дълго да устои на магията. Но все пак опита да се възпротиви.

– Господ бог ми е казал, че това е грях – прошепна тя.

– Нека, който никога не е грешил – отвърна простичко божият син, – хвърли първия камък по теб.

– Значи аз ще съгреша?

– Та нима аз не върша грях?

Като продължаваше да я гледа с усмивка, той изяде на няколко хапки своята половинка. Жената го наблюдаваше с искрящи от любопитство очи.

– Ти вкуси от плода, следователно ще умреш!

– Ще умра, но ще възкръсна.

– А аз, ако съгреша, ще умра ли?

– Ще умреш, но и ти ще възкръснеш благодарение на мен. Ще те изкупя.

– Е, тогава...

Жената лапна другата половинка от плода, избърса с опакото на ръката сладкия сок от устните си и се усмихна.

– Този път правият си ти! – заключи тя.

Така бе възстановен редът на непокорната планета и отново стана възможно да се следват начертанията на предвечната програма. След като жената яде от забранения плод, и мъжът не устоя дълго на изкушението. Те веднага се научиха да познават добро и зло, отвориха им се очите, видяха, че са голи, взеха смокинови листа и си изплетоха препаски. Двамата бяха, разбира се, подгонени от рая, принудени занаяпред да изкарват хляба си с пот на челото, и ако после извършиха почти толкова безумства и престъпления, колкото биха направили в своята невинност,

според съня на компютъра, това вече нямаше значение от космическа гледна точка, понеже, като станаха смъртни и следователно подлежащи на божествената справедливост, то тази справедливост винаги щеше да намери начин да ги изтреби, окажеше ли се тяхната разюзданост заплаха за световната хармония и разум.

Колкото до божия син, след като се освободи от възплъщението си, той се върна на небето и заел мястото си отдясно на Бог-отец, прие поздравленията на цели войнства господни духове. Необичайни празненства ознаменуваха победата му, серафими и херувими пееха химни, приветствайки грехопадението с толкова плам, с колкото биха превъзнасяли добродетелта, и прибавяха към тях куплети за възхвала на бляскавия триумф на сина и всемирната мъдрост на отеца.

Към края на тържеството, когато тръбите и хоровете започнаха да притихват, компютърът забеляза, че лицето на Спасителя е озарено от необикновено и ярко сияние. Той се приближи до него и го запита каква е причината.

– Доволен съм, че се справих с толкова затруднителна задача – отвърна му той. – Дължи се и на дълбока промяна в навиците ми, и на неизбежната свръхвъзбуда. Явно, малкото приключение ми е било необходимо след всички понесени страдания.

– Измъчи ли те изпълнението на задачата? – осведоми се компютърът.

– Ни най-малко. Ти правилно предвиди: достатъчно е да познаваш добре човешките създания и да ги обичаш. За да ги опознаеш, трябва да се уподобиш на тях, нещо, което аз отдавна умея. А колкото до чувството за обич, то е залегнало в самата ми природа на син божи. Никой на небето не е способен да въздава толкова много любов, колкото мен. Затова, когато отново настъпи часът на изкуплението, мъките, които ще понеса за хората от тази планета, наистина ще бъдат сладко изпитание.

– Значи, всичко в господното дело може да се обърне на добро, дори и отклоненията, които на пръв поглед идват по-скоро от ада, отколкото от небето – забеляза Омега.

– Точно така – подкрепи го синът. – Божието дело се насочва в крайна сметка към доброто и хората с основание възвеличават славата и мъдростта на светия дух.

Ала все пак лека сянка легна върху лицето му, когато запита:

– Ти, който владееш науката за числата и си в състояние да определиш степента на вероятност за всички събития, можеш ли да ми кажеш, дали трябва да приемаме като изключение случая с тази планета, или

съществува възможност той да се повтори при следващите сътворявания?

Великият Омега изпадна в сън, за да направи подсъзнателните си изчисления, и произнесе присъдата си, срещайки тревожния поглед на сина:

– Такова явление рядко се среща. Аномалия с много ниска степен на вероятност, както вече ти казах. Но при няколко милиарда сътворения, които предстоят, има немалко шансове то да се прояви още два-три пъти.

Лицето на Спасителя просветна и загадъчната усмивка, последен отблясък от неотдавнашното му очовечаване, събуди наново пламъчето в божествените му зеници.

КРАЙ

© Пиер Бул
© 1989 Райна Стефанова, превод от френски

Pierre Boule

Източник: <http://bezmonitor.com>

Публикация:

СЪРЦЕТО И ГАЛАКТИКАТА или Ева = МС2. 1989. Изд. Георги Бакалов, Варна. Биб. Галактика, No.98. Сборник разкази и новели. Съставител: Райна СТЕФАНОВА.

Превод: Райна СТЕФАНОВА [E = МС² ou le roman d'une idee (1957); Histories charitables (1965); Quia absurdum (1970), Pierre BOULE]. Художник: Текла АЛЕКСИЕВА. Печат: ДП Георги Димитров, София. Формат: 70×100/32. Печатни коли: 12. Страници: 192. Цена: 1.50 лв.

Съдържание:

Предговор: Многоликата фантастика на Пиер Бул – Светлана ТОДОРОВА – с.5–8;

Злополучията на Змията Изкусителка – с.9;

Последната битка – с.39;

E = МС² или Историята на една идея – с.61;

Дяволското оръжие – с.137;

Сърцето и Галактиката – с.150.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/676>]